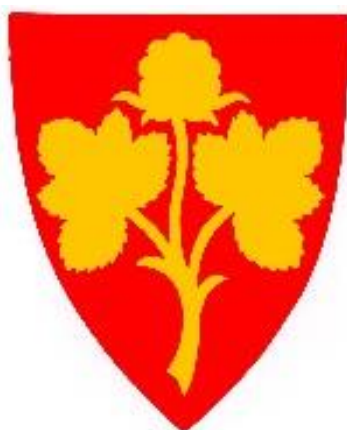

ÅRSMELDING 2016 LANDBRUK

for Nesseby kommune

TANA KOMMUNE
UTVIKLINGSAVDELINGEN

1. Innledning

Landbruksforvaltningen i Tana dekker i tillegg til egen kommune også kommunene Nesseby, Berlevåg og Vardø kommuner, og er en del av Utviklingsavdelingen i Tana kommune. Kommunene betaler hver en årlig godtgjørelse til Tana kommune for å utføre oppgaver innen landbruksforvaltningen.

Utviklingsavdelingen ivaretar statlige og kommunale forvaltningsoppgaver knyttet til lovgiving, tilskuddsordninger og finansieringssøknader innen landbruk, arealforvaltning, bygdeutvikling og veterinærvakt.

I år 2016 jobbet fagleder Terese Nyborg og rådgiver Merete Helander i full stilling. Avdelingsleder i perioden har vært Svein Ottar Helander. Ida Nilsen har behandlet søknader om avløsertilskudd ved sykdom.

Jørn Aslaksen
rådmann

2. Innholdsfortegnelse

1.	INNLEDNING	2
2.	INNHALDSFORTEGNELSE	3
3.	LANDBRUKSSTATISTIKK	4
4.	AREAL	5
5.	STORFE	6
6.	SAUEHOLD	6
	<i>Organisert beitebruk</i>	6
7.	LÅN OG TILSKUDD TIL INVESTERINGER	7
	<i>Innovasjon Norge – innvilgede finansieringssøknader innen landbruk i 2016.</i>	7
8.	TILSKUDDSFORVALTNING	8
	<i>Produksjonstilskudd</i>	8
	<i>Regionale miljøtilskudd</i>	8
	<i>SMIL 2016 – spesielle miljøtiltak i landbruket</i>	8
9.	KOMMUNALT SKADEFELLINGSLAG	9
10.	GÅRDSKARTSPROSESSEN	9
11.	VETERINÆRVAKTTJENESTEN	9
12.	UTVIKLING AV LANDBRUKET I NESSEBY	10
13.	PROSJEKT SÅPMIAGRI (2017 – 2019)	11

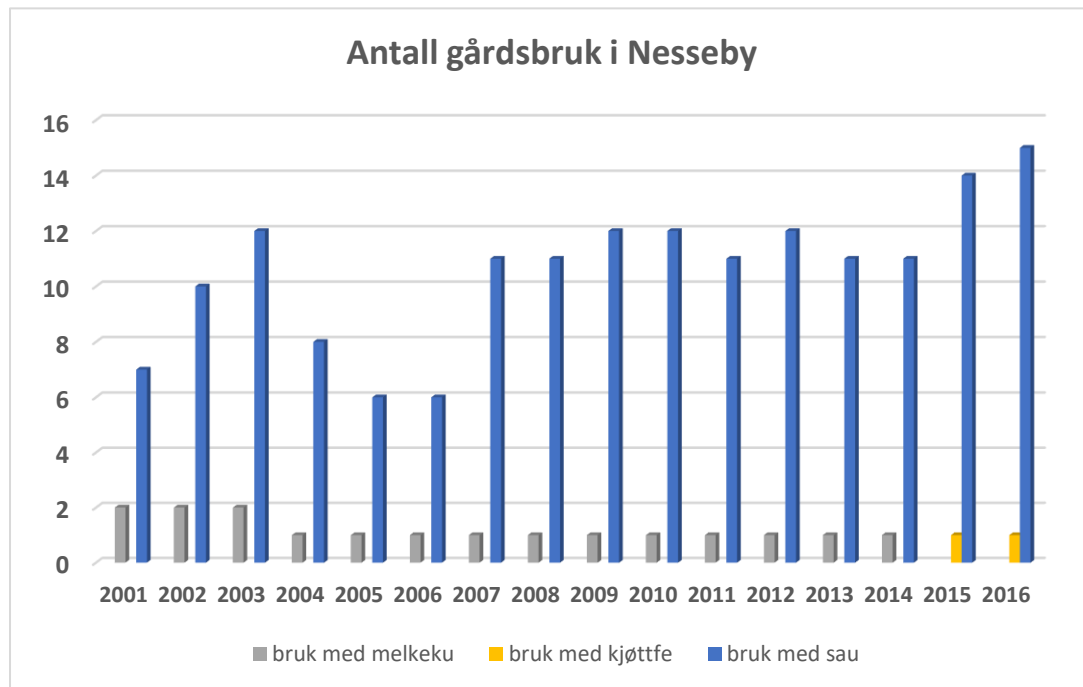
Tabelloversikt

Tabell 1. Nøkkeltall landbruk i Nesseby	4
Figur 1. Oversikt over antall gårdsbruk	4
Figur 2. Bruk av dyrket mark i Nesseby	5
Figur 3. Tapstall for Klubbvik beitelag og Nesseby villsaulag	7
Tabell 2 Innvilgede finansieringssøknader tilskudd og lån. (Kilde Innovasjon Norge)	7
Tabell 3 Innvilgede tilskudd i 2016.	8
Tabell 4. Verdiskaping og sysselsetting i jordbruket for noen kommuner i Finnmark i 2014.	10

3. Landbruksstatistikk

Tabell 1. Nøkkeltall landbruk i Nesseby

Nesseby									Endring i perioden 2001 - 2016	
	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2016	Antall	%
Antall gårdsbruk										
bruk med melkeku	2	1	1	1	1	1	1		-2	-100 %
bruk med kjøttfe								1	1	
bruk med sau	10	8	6	11	12	12	11	15	8	114 %
fôrprodusenter							1	1		
Jordbruksareal										
Jordbruksareal i daa	2 674	2 155	2 656	3 453	3685	4178	4132	4214	1658	65 %
Husdyrtall pr 1/1										
Antall melkekyr	29	14	17	21	24	25	29	0	-25	-100 %
Antall ammekyr								25		
Antall øvrig storfe	71	24	23	27	30	29	45	34	-58	-63 %
Antall sau o/ett år	867	616	636	1071	1234	1233	1265	1286	453	54 %
Sau pr. bruk Nesseby	87	77	106	97	103	103	115	86		

Figur 1. Oversikt over antall gårdsbruk

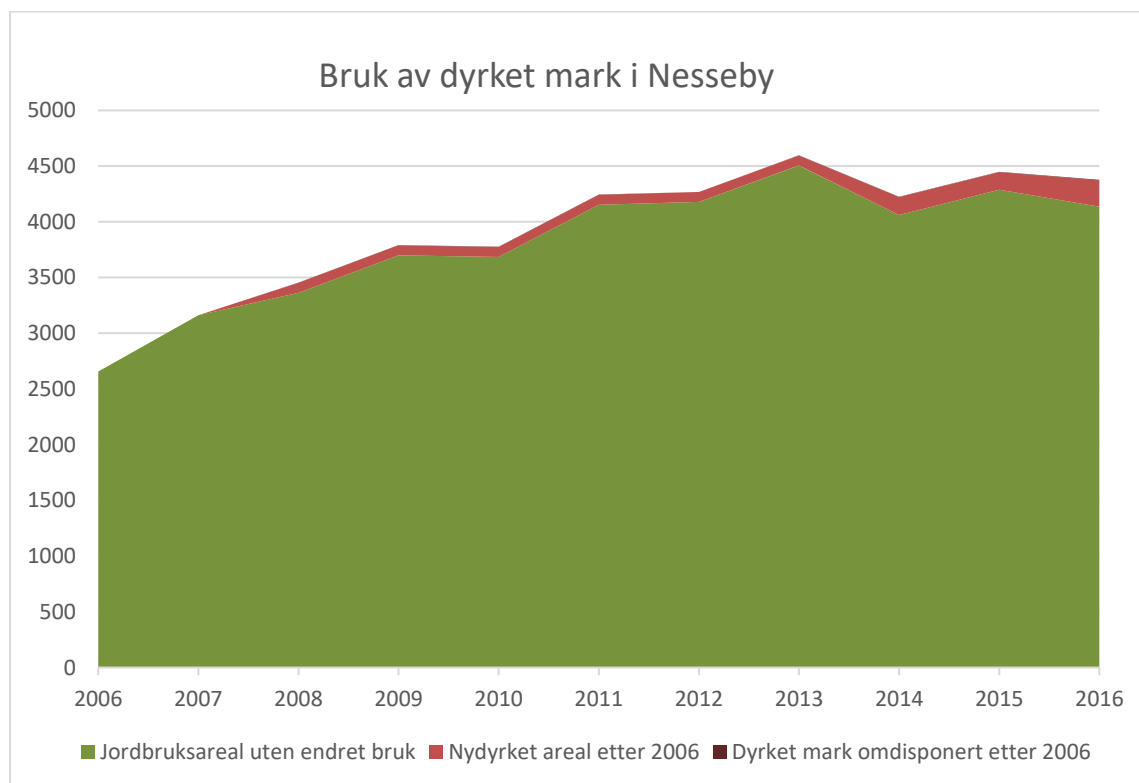
4. Areal

Arealet som blir benyttet som dyrka mark har økt kraftig de siste årene. Siden 2006 har jordbruksarealet økt med 1560 daa. Dette er en økning på 60%. Allikevel er det kun 237 daa nydyrket mark slik at mesteparten av arealet er tidligere dyrket mark som er tatt i bruk igjen.

I tillegg til areal høstet i egen kommune er det høstet mye areal i Tana av Nessebybønder. Totalt disponerer gårdsbruk fra kommunen over 500 daa fulldyrkede arealer i Tana. Særlig blant de relativt nyetablerte gårdsbrukene er en stor andel av fôret høstet i Tana, men også veletablerte har tilleggsjord utenfor kommunen. Det kreves stor arbeidsinnsats å frakte fôret så langt og det vil vesentlig fordyre driften i forhold til et tilsvarende areal i nærheten av driftssenteret.

Majoriteten av brukene leier jord. Hos ni av bøndene er leiearealet over 40% av gårdens totale arealgrunnlag, og to av dem leier mer enn 80%. Dette gir en større usikkerhet i forhold til grovfôrproduksjonen på gården og gir en dårligere utnyttelse av arealene. Teigene i Nesseby er ofte små og bøndene kan leie opp mot 23 ulike landbrukseiendommer for å sikre nok fôrtilgang.

Den høye andelen av leiejord er utbredt i hele Nord-Norge. Over 80 % av gårdsbrukene leier jord, og målt i areal er over halvparten leiejord. Enkelte gårdsbruk har 80 – 90 % leiejord, noe som betyr store kostnader og mye tid til transport. På tur til leiearealene møter bonden ofte naboen på traktor i motsatt retning.

Figur 2. Bruk av dyrket mark i Nesseby

5. Storfe

Kommunens siste melkebruk solgte kvoten i 2014 og har siden drevet med kjøttproduksjon på storfe.

6. Sauehold

Det er 15 gårdsbruk med sau i kommunen og omtrent halvparten av disse driver med norsk kvit sau, mens resten har villsau. Dette er en betydelig økning av bruk siden 2005/2006 når antall bruk var på bunn med bare 6 besetninger i kommunen. Det er i år et nystartet bruk med villsau.

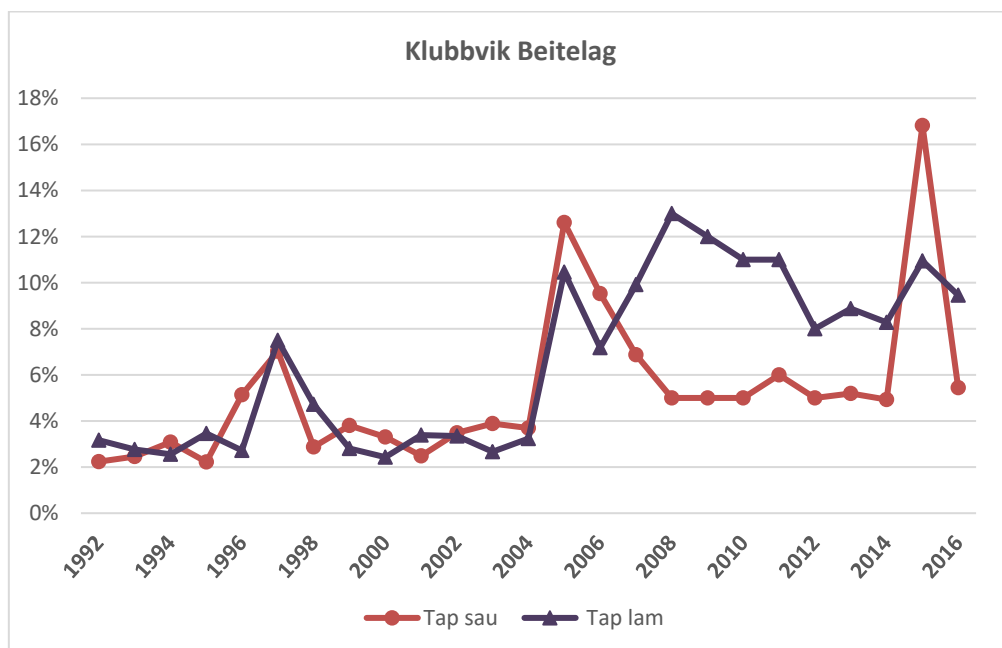
Etter omorganisering på slakteriet i Varangerbotn får ikke lenger villsaulet slakte sine dyr her. Derfor har de fra 2016 levert dyrene til Nortura i Karasjok.

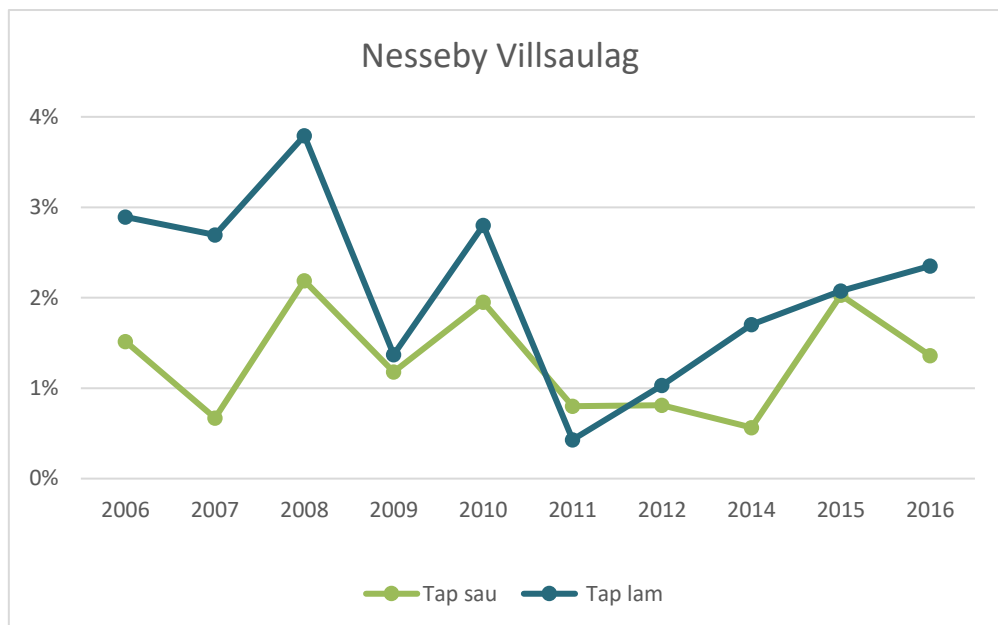
Organisert beitebruk

Sauebøndene er organisert i Klubbvik beitelag for Norsk kvit sau med 6 medlemmer fra Nesseby kommune og 3 medlemmer fra Vadsø kommune, samt Nesseby villsauleg med 10 medlemmer. Noen har delt flokken og er medlem i begge lagene.

Klubbvik beitelag hadde et tap av dyr på utmarksbeite på 5 % på sau og 9 % på lam, mens Nesseby villsauleg hadde et tap på 1 % på sau og 2 % på lam. De store forskjellene skyldes sannsynligvis at de utnytter forskjellige deler av beitet. Villsauen kan ha sterkere instinkter som beskytter mot rovdyr eller være et mindre attraktivt bytte for rovdirene. Den største tapsårsaken antas å være jerv og gaupe. Fra historiske tall ser vi at noe drastisk skjedde med tapstallene for Klubbvik beitelag rundt år 2005 med høye tapstall etter dette.

Klubbvik beitelag har hatt to personer ansatt til å gå kadaversøk deler av sommeren for å prøve å finne kadavrene tidlig nok til at det er mulig å få de dokumentert.

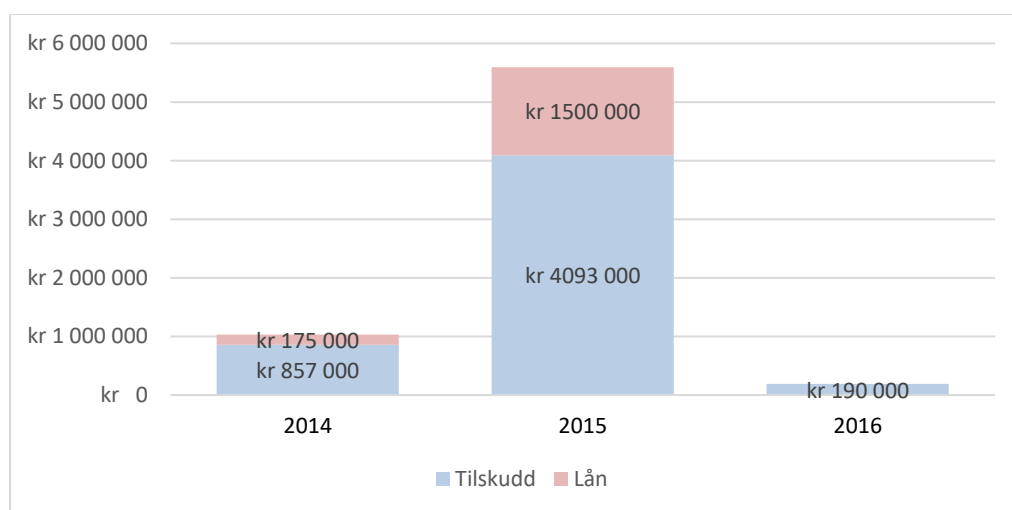
Figur 3. Tapstall for Klubbvik beitelag og Nesseby villsaulag

7. Lån og tilskudd til investeringer

Ved søknad om investering og lån innen landbruket så bistår kommunen med veiledning, planlegging, hjelp til å utarbeide søknad og søknadsbehandling. Dette gjelder søknader om lån og Bygdeutviklingsmidler til Innovasjon Norge og Fylkesmannen i Finnmark, samt søknader om tilskudd fra Sametinget, Finnmark fylkeskommune og de kommunale næringsfondene.

I tillegg er det kommunens ansvar å føre kontroll med tiltak og regnskap ved prosjektavslutning og utbetaling.

Innovasjon Norge – innvilgede finansieringssøknader innen landbruk i 2016.

Tabell 2 Innvilgede finansieringssøknader tilskudd og lån. (Kilde Innovasjon Norge)

8. Tilskuddsforvaltning

Type	Tana	Nesseby	Berlevåg	Vadsø	Vardø
Totalt antall gårdsbruk 2016	62	16	1	17	3
Produksjonstilskudd	21 803 417	4 653 019	171 604	6 340 280	1 493 924
Produksjonstilskudd pr. søker	335 437	290 814	171 604	396 268	497 975
Regionale miljøtilskudd	334 450	245 471	-	413 266	131 067
SMIL	154 545	-	-	-	-

Tabell 3 Innvilgede tilskudd i 2016.

Produksjonstilskudd

I tillegg til investeringstilskuddene er det en del tilskudd til drift, refusjonsordninger og andre ordninger som lokalt forvaltes av kommunene.

Avløserrefusjon er en refusjonsordning for avløsning ved ferie og fritid, og ved sykdom. Produksjonstillegg er et avtalefestet inntektsregulerende tilskudd for å oppfylle målene i landbrukspolitikken.

Tilskuddsutbetalingene tilsvarer kr. 290 814,- pr. gårdsbruk i Nesseby.

Regionale miljøtilskudd

Regionale miljøtilskudd er spesielt utformet for å løse konkrete miljøutfordringer i hvert enkelt fylke, både knyttet til forurensningsbekjempelse og skjøtsel av kulturlandskap. For Finnmark var rammen for regionale miljøtilskudd kr. 3 200 000,-. Det ble søkt om tilskudd over avsatt ramme.

SMIL 2016 – spesielle miljøtiltak i landbruket

Formålet med SMIL er å ivareta natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap, samt redusere forurensingen fra jordbruket. Det kom inn totalt 8 søknader (en søknad fra Nesseby) på SMIL – midler, med et samlet kostnadsoverslag på ca kr. 517 700,-.

Tana, Nesseby, Berlevåg, Vadsø og Vardø kommune hadde en ordinær tilskuddsramme på kr. 160 000,-. Det var ikke noen godkjente søknader på SMIL-midler fra gårdsbruk Nesseby i 2016.

9. Kommunalt skadefellingslag

Laget ble opprettet i 2015 etter at det hadde vært store tap av sau til bjørn om sommeren. Det hadde da ikke vært et skadefellingslag i kommunen siden Sør-Varanger la ned det interkommunale skadefellingslaget.

Skadefellingslaget består av 12 medlemmer. Det er viktig at det er et skadefellingslag organisert den dagen det kommer slagbjørn inn i beiteområdene. Dette sørger for at kunnskapen og evnen til effektiv jakt er tilstede. Det er en utstrakt grad av samarbeid mellom skadefellingslagene i Tana og Nesseby kommuner, både i forhold til trening, administrasjon og ved en evt jakt. Lønn til jakt, kostnader under oppdrag, skytetrening i Neiden og diverse kurs dekkes av FKT-midler (forebyggende og konfliktdempende midler fra staten) i 2017 utgjorde dette 115 188,-. De resterende utgiftene til beredskapsgodtgjørelse og skytetrening i Tana må dekkes av kommunen.

I løpet av året har det vært arrangert 8 skytetreninger i Tana og 2 i Neiden. Feltpersonellet må delta på minst halvparten av disse skytetreningene. Det har vært sent hundeevipasjer for trening på bjørn til Keminmä i Finland og Tackåsen i Sverige. Det har ikke vært et behov for å utføre jakt på noen av de store rovdyrene i 2017. Skadefellingslaget har drevet med sporing og innsamling av DNA fra jerv i regi av SNO vinteren 2017. Fremover vil det også være aktuelt med mer trening rettet mot de andre store rovdyrene. Det er søkt midler til opprettelse av en feltløype i Nesseby.

10. Gårdskartsprosessen

Gårdskart er et kart som viser hver landbrukseiendoms samlede arealressurser med arealtall for de ulike markslag som fulldyrket, overflatedyrket jord, innmarksbeite, produktiv skog og annet areal. Kartene knytter sammen informasjon om landbrukseiendommer fra matrikkel, landbruksregister og markslagskart (AR5). Oppdaterte Gårdskart er en forutsetning for at gårdbrukerne i Nesseby skal få utbetalt de produksjonstilskudd som de har krav på. Kartene er viktige i forhold til forvaltningen og er et viktig verktøy for gårdbrukeren.

Det ble gjennomført en omfattende gårdskartsprosess for Nesseby kommune i 2015, med registreringer og oppmåling i felt og fra nyere flyfoto over kommunen. Fremover vil det være behov for ajourhold av kart når f eks nye areal tas i bruk og hvis gårdbrukerne oppdager feil ved markslagsregistreringene.

11. Veterinærvakttjenesten

Kommunene overtok fr o m 1.1.2008 ansvaret for den kliniske veterinærvakten. Ansvaret lå tidligere hos staten ved Mattilsynet. Ordningen sikrer at det er tilgjengelig veterinær utenom ordinær arbeidstid.

Ordningen administreres av Tana kommune og Tana Veterinærkontor. I vaktområdet inngår kommunene; Tana, Nesseby, Vadsø, Vardø, Berlevåg og Båtsfjord. Veterinærvakten dekkes av de fire veterinærene i området, tre fra Tana og en fra Vadsø.

12. Utvikling av landbruket i Nesseby

Norsk institutt for landbruksforskning (NILF) gjennomførte i 2014 en beregning av verdiskapingen i Finnmarks jordbruket for 2014. I tabell 4 har vi tatt med kommunene som inngår i SápmiAgri-prosjektet. Beregning av verdiskapningen fra jordbruket viser at Nesseby og Tana kommuner skiller seg ut fra de øvrige kommunene med en stor verdiskaping pr. innbygger.

Tabell 4. Verdiskaping og sysselsetting i jordbruket for noen kommuner i Finnmark i 2014.

Kommune	Verdiskaping, kr	Verdiskapning, kr per innbygger	Sysselsetting, årsverk
Nesseby	4 671 000	5 082	14
Kautokeino	2 338 000	798	5
Porsanger	8 463 000	2 135	27
Karasjok	5 846 000	2 167	13
Tana	27 551 000	9 556	69

Bearbeidet etter NILF (2014)

Noen av utfordringene for landbrukets utvikling i Nesseby er:

Tilgang til landbruksarealer.

- Små teiger – nye konsesjonsregler
- Eiendommer med uklare eierforhold
- Forslag om å forby dyrking av myr

Utmarksbeite – tap til rovdyr

- Tapene på beite er omfattende – stor andel produksjonsdyr som tas.
- Vanskelig å dokumentere tapene

Redusert lønnsomhet

- Lave priser for kjøtt
- Villsau havner under grensen for kvalitetstilskudd

13. Prosjekt SápmiAgri (2017 – 2019)

Sápmi Agri er en videreføring av prosjektet «Landbruk i vekst i Ávjovárri 2013 - 2016» som var et prosjekt for å styrke utviklingen i landbruket i Ávjovarri kommunene Karasjok, Kautokeino og Porsanger. Ávjovarri-prosjektet hadde gode resultater og ved videreføring av prosjektet så ble prosjektområdet i SápmiAgri-prosjektet utvidet med å også omfatte Tana og Nesseby kommuner.

I formannskapsmøte 23.08.2016 ble det vedtatt at Nesseby kommune skal delta i prosjekt SápmiAgri. Kommunen bidrar med en egenandel på kr. 80 000,- fra kommunalt næringsfond per år i perioden 2017-2019. Totalbudsjett for prosjektet er kr. 3 600 000,- for hele prosjektperioden.

Prosjektet har mål om å gi et bedre tilbud enn det som finnes i dag når det gjelder hjelp ved rekruttering/generasjonsskifter, bidra med rådgiving innen driftsøkonomi, driftsplanlegging, driftsbygninger. I tillegg ønsker de å bidra til at tilgjengelig dyrket mark blir utnyttet i jordbruket. De vil også arbeide for en generell omdømmebygging av næringen. Det er blitt gjennomført orienteringsmøter om prosjektet i Tana og Nesseby.